

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра маркетингу та менеджменту зовнішньоекономічної діяльності

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної
роботи

канд. хімічних наук, доц.

Пантелеймонов А. В.

“ _____ ” _____ 2018 р

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МІЖНАРОДНИЙ БІЗНЕС

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

галузь знань 07 Управління та адміністрування
(шифр і назва)

спеціальність (напрямок) 073 Менеджмент, 075 Маркетинг

освітня програма _____
(шифр і назва)

спеціалізація Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності, Маркетинг

вид дисципліни _____ за вибором
(обов'язкова / за вибором)

факультет Економічний

2018 / 2019 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою економічного факультету

“ _____ ” _____ 2018__ року, протокол №__

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Мангушев Д.В. – кандидат економічних наук, доцент кафедри маркетингу та менеджменту зовнішньоекономічної діяльності ХНУ імені В. Н. Каразіна

Програму схвалено на засіданні кафедри:

маркетингу та менеджменту зовнішньоекономічної діяльності

Протокол від “21” червня 2018__ року № 12

Завідувач кафедри маркетингу та менеджменту зовнішньоекономічної діяльності

(підпис) Євтушенко В. А.
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією
економічного факультету

Протокол від “ _____ ” _____ 2018__ року № _____

Голова методичної комісії економічного факультету

(підпис) Євтушенко В.А.
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Міжнародний бізнес» складена відповідно до освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми підготовки

спеціальності (напряму) – 073 Менеджмент спеціалізації – Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності.

1. **Опис навчальної дисципліни**

1.1. **Мета викладання навчальної дисципліни**

формування у студентів знань щодо особливостей створення та розвитку сфери міжнародного бізнесу, аналітичних та практичних навичок, пов'язаних з реалізацією стратегій міжнародного бізнесу, а також дослідженням та прогнозуванням економічних пріоритетів його функціонування, як у світовому господарстві, так і в економіці України.

Завдання – - послідовне та цілеспрямоване формування у студентів знань сучасних тенденцій розвитку міжнародних відносин та бізнес-процесів.

1.2. Кількість кредитів 3.

1.3. Загальна кількість годин 90.

1.4. Опис навчальної дисципліни

Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2018-й	2018-й
Семестр	
8-й	8-й
Лекції	
18 год.	10 год.
Практичні, семінарські заняття	
18 год.	год.
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота	
44 год.	70 год.
Індивідуальні завдання	
10	

1.5. **Заплановані результати навчання**

У результаті вивчення даного курсу студент повинен

знати:

- сутність, види, напрямки розвитку міжнародного бізнесу;
- стратегію і структуру міжнародного бізнесу;

– основні теоретичні і практичні підходи до управління персоналом, а також маркетингової, фінансової, науково-дослідницької діяльності у сфері міжнародного бізнесу;

вміти:

– визначати позитивні та негативні наслідки експорту, імпорту, зустрічної торгівлі у міжнародному бізнесі;

– застосовувати спеціальні методи дослідження для аналізу соціально-економічних процесів у сфері міжнародного бізнесу;

– самостійно оцінювати та прогнозувати можливості розвитку міжнародного бізнесу в національній економіці України.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Теоретико-методологічні засади міжнародного бізнесу

Тема 1. Міжнародний бізнес: загальний огляд

Зміст

1. Природа, сутність та роль міжнародного бізнесу в сучасній світовій економіці

2. Суб'єкти і об'єкти міжнародної підприємницької діяльності

3. Мотивації і фактори, що формують середовище міжнародного бізнесу

4. Міжнародний бізнес в умовах глобалізації

5. Розвиток міжнародного бізнесу в Україні

Тема 2. Міжнародне середовище ведення бізнесу

Зміст

1. Необхідність вивчення міжнародного середовища міжнародного бізнесу

2. Правові аспекти міжнародного бізнесу

3. Принципи підходу держави до діяльності міжнародних компаній на її території

4. Умови функціонування міжнародних компаній на території приймаючих держав

5. Національне та міжнародне регулювання діяльності міжнародних компаній

Тема 3. Види і форми міжнародного бізнесу

Зміст

1. Основні види міжнародного бізнесу

2. Зовнішньоторговельні операції: поняття, види і форми

3. Міжнародна зустрічна торгівля, особливості і види

4. Методи здійснення міжнародного бізнесу

5. Посередники і торгово-посередницькі операції в міжнародному бізнесі

Тема 4. Вибір ринку та стратегії виходу на зовнішній ринок

Зміст

1. Прийняття рішення про вихід на закордонний ринок

2. Методи аналізу кон'юнктури закордонного ринку
3. Підходи до вибору закордонного ринку
4. Етапи і методи виходу на зовнішні ринки
5. Стратегії виходу фірм на міжнародні ринки
6. Внутрішні і зовнішні чинники оцінки позицій фірми на зовнішньому ринку

Тема 5. Контакт з іноземною фірмою

Зміст

1. Де і як шукати інформацію про іноземну фірму
2. Що необхідно знати про іноземну фірму
3. Способи встановлення контактів з контрагентами
4. Підготовка переговорів
5. Етапи і тактичні прийоми переговорів
6. Типові помилки при веденні переговорів
7. Особливості переговорів з представниками різних країн
8. Ділове спілкування в критичних ситуаціях
9. Діловий протокол

Тема 6. Договір в міжнародному бізнесі: види, структура і зміст

Зміст

1. Зміст, структура та особливості оформлення договорів
2. Типові помилки, які зустрічаються в міжнародному бізнесі при укладанні контрактів (договорів)
3. Способи та порядок призупинення контрактів
4. Претензії та позови про відшкодування збитків за порушення умов договору
5. Загальні правила практики міжнародного бізнесу
6. Зміст і значення Конвенції ООН в міжнародному бізнесі

Розділ 2. Діяльність підприємства в міжнародному бізнесі

Тема 7. Стратегія фірми в міжнародному бізнесі

Зміст

1. Стратегія в умовах глобалізації: сутність, цілі, завдання, види
2. Стратегії функціонування компаній на міжнародних ринках
3. Переваги та недоліки стратегій функціонування на зарубіжних ринках
4. Переваги та недоліки різних моделей входження на зарубіжні ринки
5. Міжнародні стратегічні альянси

Тема 8. Міжнародний бізнес з обміну науково-технічними знаннями і технологіями

Зміст

1. Поняття, значення і види об'єктів інтелектуальної власності
2. Організація міжнародного бізнесу в області науково-технічних знань
3. Засоби (канали) комерційної передачі науково-технічних знань
4. Міжнародний обмін інженерно-технічними послугами (міжнародний інжиніринг)

5. Міжнародні договори про надання інженерно-технічних послуг
6. Методи оплати інженерно-технічних послуг

Тема 9. Міжнародний бізнес з обміну ліцензіями

Зміст

1. Поняття «патент» і «ліцензія». Основні принципи патентної системи розвинених країн
2. Види ліцензійних платежів
3. Міжнародна ліцензійна угода. Особливості міжнародної торгівлі ліцензіями
4. Підготовка і підписання договору міжнародного обміну ліцензіями
5. Порядок продажу ліцензій в Україні
6. Ліцензування зовнішньоекономічних операцій
7. Ефективність торгівлі ліцензіями

Тема 10. Міжнародні тендери і міжнародний бізнес

Зміст

1. Історія виникнення процедури проведення і терміна «тендер»
2. Сутність, об'єкти і функції міжнародних тендерів
3. Види міжнародних тендерів
4. Етапи і техніка проведення міжнародних тендерів
5. Тенденції розвитку міжнародної тендерної торгівлі

Тема 11. Глобальне управління людськими ресурсами

Зміст

1. Сучасна менеджерська школа з підготовки персоналу
2. Особливості кваліфікаційних вимог, що пред'являються до менеджерів міжнародних компаній
3. Проблеми персоналу, що направляється на роботу за кордон
4. Підготовка персоналу до і після найму
5. Відмінності ринків праці різних країн
6. Оплата праці та національні особливості

Тема 12. Ефективність міжнародного бізнесу

Зміст

1. Сутність і особливості визначення ефекту та ефективності міжнародного бізнесу
2. Сутність ефективності міжнародного бізнесу
3. Система аналітичних показників та принципи їх розрахунку
4. Економічна ефективність міжнародного бізнесу
5. Показники економічного ефекту і експортних та імпорتنих операцій
6. Економічна ефективність експорту та імпорту

3. Структура навчальної дисципліни

Назви модулів і тем	Кількість годин											
	<i>денна форма навчання</i>						<i>заочна форма навчання</i>					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
л		п	лаб	інд	ср	л		п	лаб	інд	ср	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Теоретико-методологічні засади міжнародного бізнесу												
Разом за розділом 1	40	9	9			22	40	5				35
Розділ 2. Діяльність підприємства в міжнародному бізнесі												
Разом за розділом 2	40	9	9			22	40	5				35
Індивідуальне науково-дослідне завдання	10				10		10				10	
Усього годин	90	18	18		10	44	90	10			10	70

4. Темі семінарських і практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		<i>денна форма навчання</i>	заочна форма навчання
1	Тема 1. Міжнародний бізнес: загальний огляд	3	1
2	Тема 2. Міжнародне середовище ведення бізнесу	3	1
3	Тема 3. Види і форми міжнародного бізнесу	3	1
4	Тема 4. Вибір ринку та стратегії виходу на зовнішній ринок	3	1
5	Тема 5. Контакт з іноземною фірмою	3	
6	Тема 6. Договір в міжнародному бізнесі: види, структура і зміст	3	1
7	Тема 7. Стратегія фірми в міжнародному бізнесі	3	1
8	Тема 8. Міжнародний бізнес з обміну науково-технічними знаннями і технологіями	3	1
9	Тема 9. Міжнародний бізнес з обміну ліцензіями	3	1
10	Тема 10. Міжнародні тендери і міжнародний бізнес	3	1
11	Тема 11. Глобальне управління людськими ресурсами	3	
12	Тема 12. Ефективність міжнародного бізнесу	3	1
	Разом	36	10

5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Очна	Заочна
	Опрацювання навчального матеріалу (самостійне ознайомлення з допоміжною літературою за списком у робочій програмі дисципліни)	44	60
	Виконання індивідуальних завдань: – контрольна робота, передбачена навчальним планом	10	10
	Разом	54	70

6. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

За дисципліною «Міжнародний бізнес» передбачені наступні індивідуальні завдання:

- контрольна робота 1С
- дві поточні контрольні роботи для денної форми навчання (одна – для заочної).

7. Методи контролю

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних та семінарських занять і має за мету перевірку рівня знань студентів з певних лекційних питань навчальної програми та набуття навичок щодо розв'язання розрахунково-аналітичних завдань.

- *проміжний контроль* здійснюється під час усних відповідей студентів;
 - *підсумковий контроль* передбачає проведення іспиту з усього курсу.
- Самостійна робота студентів включає виконання контрольної роботи 1С.

8. Схема нарахування балів

для денної форми навчання

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання								Екзаме н (заліков а робота)	Сума	
Розділ 1			Розділ 2		Контрольн а робота, передбачен а навчальни м планом		Індивідуаль не завдання			Разом
T1-3	T4-5	T6-7	T8-10	T11-12	KP1	KP2	1С	60	40	100
4	4	4	4	4	10	10	20			

T1, T2 ... – теми розділів.

для заочної форми навчання

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання							Екзаме н (заліков а робота)	Сума	
Розділ 1			Розділ 2		Контрольн а робота, передбачен а навчальни м планом	Індивідуаль не завдання			Разом
T1-3	T4-5	T6-7	T8-10	T11-12	КР1	1С	60	40	100
2	2	2	2	2	20	30			

Розподіл балів, які отримують студенти

Форма контролю	Максимальна кількість балів	Мінімальна кількість балів
Розділ 1. Теоретико-методологічні засади міжнародного бізнесу		
Контрольна робота	10	5
Робота на практичних заняттях:		
— режим виконання	2,5	
— повнота виконання основного завдання	2,5	
— якість виконання завдання	5	
Разом за розділом 1	20	10
Розділ 2. Діяльність підприємства в міжнародному бізнесі		
Контрольна робота	10	5
Робота на практичних заняттях:		
— режим виконання	2,5	
— повнота виконання основного завдання	2,5	
— якість виконання завдання	5	
Разом за розділом 2	20	10
Контрольна робота 1С*	20	10
зміст	10	5,0
оформлення	3	1,5
режим виконання	2	1,0
захист	5	2,5
Екзаменаційна робота, всього	40	20
тестове завдання	10	5
практичне завдання	10	5
теоретичні запитання	6+7+7=20	10
Усього годин семестр	100	50

*Робота розглядається за умов антиплагіат не менше 50 %.

Критерії оцінки знань, умінь та практичних навичок при складанні іспиту

Результати складання іспиту оцінюються за **сорокабальною** шкалою

Тестове завдання складається з 10 тестів. Кожна правильна відповідь дає студенту 1 бал. Максимум 10 балів.

Практичні завдання оцінюються за 10-ти бальною шкалою:

10-8 ставиться студенту, який правильно обґрунтовує висновки та надає відповідь з використанням формул, правильних розрахунків та вказує одиниці виміру та графічно представляє результати практичного завдання.

7-5 ставиться студенту, який використовує формули для розрахунків, але не вказує одиниці виміру та не досить обґрунтовує висновки та відповідь не володіє графічним представленням результатів практичного завдання.

4-2 ставиться студенту, який не використовує формули для розрахунків, не вказує одиниці виміру та не досить обґрунтовує висновки та відповідь, не володіє графічним представленням результатів практичного завдання.

1 бал ставляться студенту, який не уміє застосовувати знання на практиці, невпевнено, з великими ускладненнями вирішує окремі завдання після додаткових, навідних питань.

Теоретичні питання оцінюються за 7-6-ти бальною шкалою.

7/6 – 6/5 ставиться студенту, який правильно обґрунтовує відповідь, володіє різнобічними уміннями, навичками та прийомами рішення завдань

5/4 – 4/3 ставляться студенту, який правильно застосовує теоретичні розкладки та положення при рішенні практичних задач, впевнено виправляє окремі помилки після додаткових питань,

3/2 – 2/2 ставляться студенту, який ускладнюється при відповіді на питання чи при рішенні практичних задач, зробив з значні помилки, але виправляє помилки після додаткових, навідних питань.

1 бал ставляться студенту, який не уміє застосовувати знання на практиці, невпевнено, з великими ускладненнями вирішує окремі завдання після додаткових, навідних питань.

Шкала оцінювання

Сума балів за вид навчальної діяльності	Екзамен
90 – 100	відмінно
70–89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

Результати складання іспиту оцінюються за шкалою балів, еквівалентною чотирибальній шкалі («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінка «відмінно» ставиться студенту, який глибоко та міцно засвоїв програму дисципліни. Вичерпно, послідовно, грамотно, логічно викладає матеріал, в відповіді якого тісно пов'язується теорія з практикою. При цьому він не ускладнюється з відповіддю при зміні виду завдання, показує знайомство з додатковою літературою, правильно обґрунтовує рішення, володіє різнобічними уміннями, навичками та прийомами рішення завдань

Оцінка «добре» ставиться студенту, який твердо знає програмний матеріал, грамотно та по суті викладає його, не допускає значних помилок в відповідях на питання, впевнено виправляє окремі помилки після додаткових питань, правильно застосовує теоретичні розкладки та положення при рішенні практичних задач

Оцінка «задовільно» ставиться студенту, який має знання тільки основного матеріалу, але не засвоїв деталей, допускає неточності, недостатньо правильні формулювання в викладенні програмного матеріалу та ускладнюється при рішенні практичних задач, але виправляє помилки після додаткових, навідних питань.

Оцінка «незадовільно» ставиться студенту, який не знає значну частину програмного матеріалу, допускає грубі, суттєві помилки в відповіді, не знає основні принципи і методи оптимальної роботи, не уміє застосовувати знання на практиці, невпевнено, з більшими ускладненнями вирішує задачі після додаткових, навідних питань.

ДОДАТКОВІ ВИДИ РОБІТ

Додаткові види робіт не є обов'язковими, але дають можливість добрати необхідні бали і відповідають індивідуальній роботі, яка в цілому оцінюється від 5 до 10 балів. Додаткові види застосовуються як альтернативні за бажанням студента і за погодженням з викладачем.

Написання, опублікування тез в збірнику або виступ з доповіддю на студентській науковій конференції за тематикою навчальної дисципліни. Тема доповіді, обирається студентом самостійно за погодженням з викладачем (науковим керівником). Одна публікація оцінюється в 5 балів.

9. Список рекомендованої літератури:

Базова література

1. Рахман М. С. Міжнародний бізнес: навчально-методичний посібник для студентів за напрямом підготовки 075 – «Маркетинг», 073 – «Менеджмент» (спеціалізація – «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності») / М. С. Рахман, Д. В. Мангушев. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. – 174 с.

2. Вергун В. А. Міжнародний бізнес : підручник / В. А. Вергун, А. І. Кредісов, О. І. Ступницький та ін. ; за ред. проф. Вергун. – К. : ВАДЕКС, 2014. – 810 с.

3. Михайленко О. Г. Посібник до вивчення дисципліни «Міжнародний бізнес» / О. Г. Михайленко, Д. А. Красніков. – Дніпропетровськ: Видавництво «КИТ», 2014. – 128 с.

4. Михайлова Л. І. Міжнародний бізнес: навчальний посібник / Л. І. Михайлова, С. Г. Турчіна, Ю. І. Данько. – Суми: Сумський державний університет, 2009. – 248 с.

Допоміжна література

1. Антонюк Л. Л. Міжнародна конкурентоспроможність країн: теорія та механізм реалізації: моногр. / Л. Л. Антонюк. – К.: КНЕУ, 2004. – 275 с.

2. Вергун В. А. Міжнародний бізнес: підручник / В. А. Вергун, А. І. Кредісов, С. М. Березовенко, І. Є. Голубій, В. П. Мазуренко. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2009. – 720 с.
3. Воронкова А. Е. Міжнародні економічні організації: навчальний посібник / А. Е. Воронкова, Л. В. Єрохіна, Л. І. Рябенко. – К.: ВД «Професіонал», 2006. – 352 с.
4. Гіл, Чарльз В. Міжнародний бізнес: Конкуренція на глобальному ринку / Ч. Гіл. – К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2001. – 856 с.
5. Дахно І. І. Міжнародна торгівля: навч. посіб. / І. І. Дахно. – К.: МАУП, 2004. – 312 с.
6. Закон України «Про єдиний митний тариф» від 05.02.1992 № 2097-ХІІ.
7. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 29.
8. Закон України «Про іноземні інвестиції» // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 36.
9. Закон України «Про митну справу в Україні» від 25.06.1991 № 1262-ХІІ.
10. Закон України «Про промислово-фінансові групи в Україні» // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 23. – С. 301-306.
11. Закон України «Про регулювання товарообмінних операцій в галузі зовнішньоекономічної діяльності» від 23.01.1995 № 351-ХІV.
12. Закон України «Про режим іноземного інвестування» // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 19.
13. Кокоріна В. І. Імперативи розвитку міжнародного бізнесу в умовах глобалізації / В. І. Кокоріна // Держава та регіони. Сер. : Економіка та підприємництво. – 2010. – № 3. – С. 67-73.
14. Кредісов А. І. Управління зовнішньоекономічною діяльністю: Навч. посібник / За ред. д-ра екон. наук, проф. А. І. Кредісова. – 2-е вид., допов. – К.: ВІРА-Р, 2002. – 550 с.
15. Куриляк В. Є. Міжнародний менеджмент: навч. посіб. / В. Є. Куриляк. – Тернопіль: Карт-бланш, 2004. – 268 с.
16. Майер Джеральд М. Міжнародне середовище бізнесу: конкуренція та регулювання у глобальній економіці / Джеральд М. Майер, Даніела Олесневич. – К.: Либідь, 2002. – 703 с.
17. Михайлова Л. І. Міжнародний менеджмент: навч. посібник / Л. І. Михайлова, О. Ю. Юрченко, Ю. І. Данько, А. М. Михайлов. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 200 с.
18. Панченко Є. Г. Міжнародний менеджмент: навч.-метод. посіб. / Є. Г. Панченко. – К.: КНЕУ, 2004. – 468 с.
19. Постанова Кабінету Міністрів України «Про вдосконалення контролю якості і безпеки харчових продуктів» від 09.11.1996 № 1371.
20. Румянцев А. П. Міжнародна торгівля послугами: навч. посіб. / А. П. Румянцев, Ю. О. Коваленко. – К.: Центр навч. літ., 2003. – 112 с.
21. Румянцев А. П. Міжнародна торгівля: навч. посіб. / А. П. Румянцев. – К.: Центр навч. літ., 2004. – 376 с.

22. Указ Президента України «Про заходи по вдосконаленню кон'юнктурно-цінової політики у сфері зовнішньоекономічної діяльності» від 10.02.1996 № 124-96.

23. Філіпенко А. С. Міжнародні відносини : теорія / А. С. Філіпенко. – К. : Либідь, 2008. – 408 с.

24. Фолішин С. В. Міжнародна економіка: підручник / С. В. Фолішин, А. П. Румянцев, С. А. Циганов. – Львів: Новий світ, 2011. – 446 с.

25. Циганкова Т. М. Міжнародна торгівля: навч. посібник / Т. М. Циганкова, Л. П. Петрашко, Т. В. Кальченко. – К.: КНЕУ, 2001. – 448 с.

10. **Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення**

1. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua>.

2. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [www.library.edu-ua.net](http://www.library.edu.ua.net).

3. Національна парламентська бібліотека України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nplu.org/>.

4. Книжкова палата України імені Івана Федорова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrbook.net/>.

5. Бібліотеки в мережі Internet [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://library.zntu.edu.ua/res-libr-el.html>.

6. Державна науково-технічна бібліотека України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ntbu.ru/>.

7. Центральна наукова бібліотека ХНУ імені В. Н. Каразіна [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.library.univer.kharkov.ua/OpacUnicode/index.php>.

8. Харківська державна наукова бібліотека імені Короленко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://korolenko.kharkov.com/>.

9. Бібліотека Конгресу США [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.loc.gov/>.

10. Національна бібліотека Франції [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.bnf.fr/ – Bibliothèque Nationale или BNF).

11. Британська бібліотека [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.bl.uk/.